

О.І. Кройтор – студентка IV курсу факультету підготовки юристів для Міністерства закордонних справ України № 7

Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого;
науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. кафедри міжнародного права Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого **О.В. Сенаторова**

КУЛЬТУРНА БАГАТОМАНІТНІСТЬ В УКРАЇНІ В АСПЕКТІ ПРОБЛЕМИ КРИМСЬКИХ ТАТАР

Україна є державою з поліетнічним складом населення. За даними Всеукраїнського перепису населення 2001 р. на її території проживають представники понад 130 різних національностей. Проте лише близько 40 з них дійсно виявляють почуття національного самоусвідомлення та спільності між собою (тобто підпадають під визначення національної меншини за українським законодавством). Серед них одними з найбільш активних є кримські татари.

Вперше кримські татари з'явилися на території Криму у XIII ст. Отже, їхня історія налічує понад 700 років. Проте під час другої світової війни цей народ був жорстоко депортований, здебільшого до Середньої Азії. Лише протягом останніх 10-15 років триває процес повернення кримських татар на історичну батьківщину. Він викликає масу непорозумінь, які виливаються й у збройні конфлікти. Саме цьому дане питання привертає серйозну увагу.

Крім того, останнім часом в світі жваво обговорюється питання мирного співіснування різних культур. Отже, ця проблема, взята в аспекті окремої країни, є вкрай актуальною.

Зараз в Криму проживають 258,000 кримських татар, і близько 100,000 депортованих все ще знаходяться у вигнанні. Головні проблеми, пов'язані з кримськотатарським народом, стосуються наступних питань:

1. Офіційний статус кримськотатарського народу. Дотепер він залишається невизначеним. За всіма ознаками кримські татари є корінним народом. Проте в українському законодавстві не існує такого поняття – його згадує лише Конституція України, не розкриваючи змісту. Отже, всі питання регулюються Законом України “Про національні меншини в Україні”, що був прийнятий у 1992 р. і потребує внесення змін.

2. Законодавче визначення статусу Меджліса (представницького органу кримських татар). Він був заснований у 1991 р. на зібранні Курултаю – національного з'їзду кримськотатарського народу. До його складу на виборчій основі увійшли 33 представника цього народу. У травні 1999 р. Президентом України був підписаний Указ про створення дорадчого органу кримських татар, до складу якого входили б усі 33 члени Меджлісу під керівництвом голови Меджлісу М. Джемільова. Громадськістю цей Указ був сприйнятий як офіційне визнання Меджлісу, хоча насправді це не так. Дотепер існують висловлювання щодо незаконності його існування [3, с. 4], а отже, дане питання потребує термінового вирішення.

3. Підвищення рівня освіти кримськотатарською мовою. Зараз на території Кримського півострова функціонують 15 шкіл, де викладання ведеться кримськотатарською мовою, в яких навчаються 4170 дітей; це

становить близько 1/10 кримськотатарських школярів; всі інші діти навчаються у російськомовних школах, що, звичайно, не сприяє їхньому вивченню рідної мови та культури.

4. Державні соціальні програми підтримки населення. 11 травня 2006 р. Кабінет Міністрів України затвердив програму розселення та облаштування депортованих кримських татар і осіб інших національностей, що повернулися на проживання в Україну, їх адаптації та інтеграції в українське суспільство на період до 2010 р. За цей час планується виділити 651,3 млн гривень на будівництво шкіл, доріг, житлових будинків, розвиток культури та мови тощо.

5. Соціальні непорозуміння. Існують дві причини конфліктів у кримському суспільстві. По-перше, негативні стереотипи стосовно кримських татар, що існували за радянських часів, збереглися й дотепер. З іншого боку, “історична травма” кримськотатарського народу також породжує певні труднощі у сприйнятті різними народами один одного [5, с. 462].

Існує кілька шляхів боротьби з вищезазначеними проблемами: прийняття нових та реалізація вже існуючих нормативних актів, залучення молоді до участі в політичному та соціальному житті суспільства, впровадження ідей соціального взаєморозуміння та толерантності – все це повинно робитися у комплексі.

Крім того, необхідно брати до уваги і досвід Європи, де у 1995 р. розпочато кампанію “Усі різні – усі однакові” щодо залучення молоді до розгляду і вирішення питань, пов’язаних з толерантністю та культурним обміном [6, с. 31].

Звісно, все це не є справою одного дня. Повернення в Україну репатріантів збіглося у часі з глибокою політичною та економічною кризою, що охопила всі держави СНД. Проте тепер процес першопочаткової будови держави завершився, найбільш серйозні проблеми вирішені. Питання кримських татар потребує ретельного розгляду як з боку органів державної влади, так і з боку громадськості.

Література

1. Конституція України (28 червня 1996 р.) Прийнята на п’ятій сесії Верховної Ради України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – ст. 141.
2. Закон України “Про національні меншини в Україні” // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 36. – Ст. 529.
3. Belitser N. Indigenous Status for the Crimean Tatars in Ukraine: A History of a Political Debate // *Pylyp Orlyk Institute for Democracy*. – Kyiv, Ukraine, 2001.
4. Crimean Election Law and Formation of Political Climate in the Autonomy. // *Research Update*, Vol. 8, № 4/252. – January 28, 2002.
5. Сенюшкіна Т. Соціально-психологічні детермінанти розвитку етнічних конфліктів // *Збірник наукових праць Української Академії державного управління при Президентові України*. – 2003. – Вип. 2. – С. 460-467.
6. Youth Promoting Human Rights and Social Cohesion. // Budapest: European Youth Centre, 2004.